

Numărul 35. Oradea-mare 2/15 septembrie 1901. Anul XXXVII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Singurătate.

*Căseioara-ascunsă, 'n codru des,
Ce năpustită a ramas,
Me uit la ea cu jale.
Doar noaptea liliacii es,
Nici puț de om nu vești, nici pas
N'auști venind de vale.*

*Iar vântu 'n lungu-i șuerat
Sfărmand intrat-a prin oblon
Și a pustiu vuezce. —
Fântâna 'n curte a secat,
S'a spart statua din balcon,
Grădina s'ofleșce.*

*Nu cântă firul de isvor,
Căci muschiul greu l-a copleșit,
Cad frunze fără vreme.
N'auști al paserilor cor
Și greerul a amuțit,
Nici bufnița nu geme.*

*A fost odată paradis
Și șeiți în ea cine-a trăit?
Iubirea cea slăvită.
Dar a trecut ca și un vis,
Căci zilele i le-a sfărșit
Trădarea cea cumplită.*

MARIA BAIULESGU.

Un capitol din activitatea diaconului Coresi.

(Urmare.)

Diagnosa împrejurărilor, cari au condiționat și facilitat mișcarea literară românească din a doua jumătate a veacului al XVI-lea, manifestată sub forma unei serii întregi de tipăriri românești, legate mai toate de numele diaconului Coresi, e din cele mai transparente, aproape limpede.

Arta tipografică e veche la Români, și anume la cei din Țara românească, mai veche chiar decât în Ardeal, eăci deja în 1508 vedem tipărindu-se în Târgoviște Liturghierul slavonesc al lui Macarie, prima tipăritură de proveniență românească, cunoscută până în ziua de azi.

Tipografia românească din Târgoviște, prima tipografie pusă în serviciul bisericii române, și precum se pare, unica tipografie românească în veacul al XVI-lea, funcționează fără întrerupere în tot cursul acestui secol, probabil fără de a se tipări în ea în restimpul acesta vre-o carte românească, căci începând din 1508, se succedează o serie destul de respectabilă pentru acele vremuri, de tipăriri bisericesti, toate slavone, eșite din tipografia din Târgoviște, până la pășirea în Brașov a diaconului Coresi, primul tipăritor de cărți românești, după aparițiunea catehismului luteran, tipărit la Sibiu în 1544 de Sașii reformați.

Aceasta este epoca, în care se pornește curentul reformațiunii în Ardeal, mai întâiu printre Sași, în frunte cu Sibiuul și Brașovul, locul natal și centrul de activitate al lui Ioan Honterus, apostolul reformațiunii la Sașii ardeleni. Honterus aduce cu sine din străinătate mijlocul tehnic cel mai sigur de propagare a novelor învățături, arta tipografiei, întemeind în 1534 la Brașov o tipografie proprie, prima tipografie în Ardeal.

Conform principiului exprimat deja de apostolul Pavel, că „în sfânta besearcă mai bine e a grăi einci cuvinte cu înțeles, decât 10 mie de cuvinte neînțelese în limbă strină” — precum accentuiază deja „jupânul Hanășu Beagneru” (Hans Benkner), județul Brașovului, în epilogul Evangheliarului românesc, tipărit de Coresi la Brașov în 1560—1561, — conform acestui principiu, ce devine deviza apostolică a propagandei reformate, prețioasa invenție a veacului al XV-lea, abia introdusă în Ardeal, se pune din partea reformaților brașoveni, la dispozițiunea tuturor acelora, cari urmând nouelor învățături sunt gata să scuture în primul rând jugul limbilor streine sau moarte în biserică și să îmbrățișeze limba națională în propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu.

Numai cunoscând puterea convingețiunii, cu care a îmbrățișat poporul săsese doctrina lui Luther și zelul apostolic, cu care a cercat s'o propage și mai departe, vom înțelege cum de acești Sași, la tot geloși pe prețioasa lor tipografie — istoria îi cunoaște ce e drept ca un element de cultură, înse de multe ori egoist — vom înțelege, zic, cum și-au căleat pe inimă și și-au pus tipografiile la dispozițiunea Românilor, ba au adus chiar enorme sacrificii de bani pentru tipărirea de cărți bisericești în limba română.

Contemplați sunt de Sașii reformați pentru scopurile propagandei în primul rând cei din nemijlocita lor apropiere, Români. Pe seama acestora se tipăresc deci românește mai întâi elementele doctrinei reformate, catechismul cel mic al lui Luther la Sibiiu în 1544.

Cincisprezece ani mai târziu în 1559 magistratul orașului Brașov, în frunte cu judele Johannes Benkner, urmând esemplul Sașilor sibieni, decretează reformarea bisericii române precum și editarea unui nou Catechism luteran în limba română, iar în anul următor, 1560 diaconul Coresi începe deja la Brașov tipărirea unui Evangheliar românesc.

Cine este acest Coresi și cum ajunge el la Brașov să tipărească sub auspiciile și cu subvențiunea judeilor Brașovului cărțile bisericești în limba română?

Cronicarul sas contemporan, pastorul Simeon Massa (născut în prima jumătate a veacului al XVI-lea și mort în 1605) ne spune în cronica sa sub anul 1559:

„Eodem anno die 12 Martii Johannes Benknerus, iudex Coronensis, cu reliquis senatoribus reformavit Valachorum ecclesiam, et precepta Catecheseos discenda illis proposuit“.

Prin acest conclud al magistratului Brașovului așa dară se decretează reformarea bisericii române și în legătură edarea unui nou catechism tipărit în limba română pe seama Românilor. Că acest conclud de fapt s'a și executat și în ceea ce privește tipărirea unui catechism luteran în traducere românească, cu siguranță nu putem ști. Cel puțin așa ceva nu reese din textul relațiunii latine, iar alt dat istoric, care să confirme executarea concludului din 12 martie 1559 referitor la catechism nu există.

După toate probabilitățile înse putem afirmă, că acest catechism nu s'a tipărit, căci trebuie necondiționat să presupunem, că vedând Sașii brașoveni aversiunea, cu care a fost întimpinat primul catechism luteran tipărit în Sibiiu la 1544 tot în scopul convertirii Românilor, ca să nu escite spiritele din

noū și să nu-și zădărnicească planul din capul locului, trebuie, că au renunțat la tipărirea catechismului, rezervându-și realizarea acestei hotărâri pentru timpuri mai favorabile, după ce terenul va fi pregătit prin tipărirea cărților eclesiastice în limba română.

Astfel concludul din 12 martie 1559, de a reformă biserica românească, înse nu în mod violent, ci pe cale pacinică și conciliantă, îl vedem pus în aplicațiune deja nemijlocit în anul următor 1560 prin tipărirea Evangheliarului românesc, și apoi prin editarea succesivă a principalelor cărți bisericești în limba română — dar fără succesul intenționat, precum a dovedit rezultatul final al acestei mișcări literare românești.

Cine este așa dară diaconul Coresi, menționat ca tipăritor al primei cărți românești subvenționate de reformații brașoveni, Evangheliarul românesc, tipărit la Brașov în 1560—1561?

„Și cu zisa jupânului Haneșu Beagneru scris-am eu diaconu Coresi ot Tergoviște și Tudor diiactu“ se zice în fragmentul conservat din epilogul Evangheliarului din 1561.

Numele lui Coresi diacon în Tergoviște și „meșter învățat“ în ale tipografiei, precum îl numește judele de mai târziu al Brașovului, Lucas Hirscher, îl poartă mai toate tipăriturile românești ca și slavone, mare parte brașovene din restimpul de peste 20 de ani până la aparițiunea Evangheliiei românești cu învățatură, 1580—1581 și apoi a Evangheliarului slavonesc din 1583.

Descendent al unei erudite familii din insula Chios, dar stabilită deja de mult în Muntenia și romanisate aici, Coresi a fost diacon la mitropolia din Tergoviște, de unde trece ca tipograf în Ardeal, unde-l vedem mai ales la Brașov, muncind cu un deosebit zel pe terenul tipăririi de cărți pentru trebuințele bisericii române timp de peste 20 de ani. Centrul de activitate tipografică e în acest period pentru Coresi parte Brașovul parte și Tergoviștea și într'un timp și Sas-Sebeșul.

„Meșter învățat“ cum a fost în ale tipografiei, o raritate pe timpul acela la Români, Coresi eră cunoscut de toți contemporanii sei, în Țara Românească ca și în Ardeal, simplu sub numele de „diaconul Coresi“.

Diacon la mitropolia din Tergoviște, capitala de atunci a Munteniei, și precum se vede om de încredere al mitropolitului, Coresi pare a fi fost trimes la Brașov din capul locului cu misiunea de a mijloci cumpărarea celor trebuincioase pentru instalarea unui atelier tipografic, de la Sașii brașoveni, cari de altmintrelea ênșiși decretaseră în vederea propagandei reformate, tipărirea de cărți bisericești în traduceri românești pe seama bisericii române.

„Împuținarea dumnezeescilor cărți“ e o plângere generală, ce o întêlnim în mai toate epiloagele, ce însoțesc tipăriturile de proveniență românească din prima și a doua jumătate a veacului al XVI-lea.

Eră mare lipsă de cărți bisericești pe la mijlocul veacului al XVI-lea, când îl vedem apărând pe scenă pe „meșterul învățat“ în ale tiparelor, diaconul Coresi. Tipografia din Tergoviște, unica pe atunci la Români, eră deja învechită; nici literile, ce le vedem folosindu-se în tipăriturile apărute în timpul acesta în Tergoviște, nu mai sunt caracterele mari și frumoase, ce le cunoașcem din tipăriturile lui Macarie, primul tipograf cunoscut cu numele în

Târgoviște. Eră trebuință deci de tipografia nouă în țara Românească sau cel puțin de ajustarea mai perfectă și mai corespunzătoare a celei din Târgoviște.

În Brașov, „în minunata cetate a Brașovului“, — precum se zice în epilogul Evangheliarului slavonesc tipărit la Brașov de Șerban, fiul diaconului Coresi — aici în puternicul oraș autonom, care întreține legăturile cele mai estinse comerciale cu țara Românească, erau pe atunci cele mai bune ateliere tipografice, fabrică de hârtie, ba ce e mai mult Honterus, care înființase la Brașov prima tipografie în Ardeal, adusesse cu sine din streinătate și introdusesse în Brașov nu numai arta tipografiei, ci și arta sculpturii literelor de tipar.

La Brașov așa dară trebuia să reflecteze voevodul și mitropolitul din Târgoviște pentru acoperirea trebuințelor lor tipografice.

Cel puțin atâta șcim cu siguranță din registrele de socoteli ale orașului Brașov, că în iunie și decembrie 1573 a venit la Brașov pentru presă, mai întâiu un „popă“ și apoi „diaconul Vlădichii“, trimiși fiind ambii din partea domnului Țării Românești, Alexandru, care figurează ca editor al mai multor cărți bisericești tipărite slavonește de Coresi.

Că „diaconul Vlădichii“ nu poate fi altul, decât diaconul Coresi, nu începe nici o îndoială.

Încercarea de a cumpăra o tipografie după toate probabilitățile, nu se face pentru prima oară în 1573. Încercarea trebuie că s'a făcut din capul locului, când a venit Coresi mai întâiu la Brașov.

Care a putut fi rezultatul acestei misiuni, ne putem închipui. Pe Coresi îl vedem rămânând în Brașov și tipărind aici cu spesele judeților sași cărți bisericești românești, atât înainte cât și după anul 1573. E foarte probabil deci, că Sașii nevedând deocamdată șanse de propagandă reformată și în țările românești, și poate și geloși pe prețioasa lor artă, n'au voit să-și înstreineze tipografia; au permis înse în vederea propagandei religioase, ce și-o destinaseră din capul locului ca scop final, să se tipărească la Brașov cărțile bisericești românești, ba cu o rară liberalitate au suportat chiar și spesele de tipar în frunte cu județii Johannes Benkner și Lucas Hirscher.

Așa a ajuns Coresi, diaconul mitropoliei din Târgoviște, la Brașov, unde mulțumită subvențiunii Sașilor luterani, tipărește primele cărți bisericești în limba română.

Răstimpul de peste 20 de ani de muncă tipografică, începând cu anul 1560, Coresi și-l petrece parte la Brașov parte în Târgoviște.

În total cunoaștem 17 tipăriri Coresiane, apărute într'o serie consecutivă de 23 de ani, în intervalul de la 1560—1583. Sunt 5 tipăriri românești, una mixtă slavo-română, iar restul de 11 sunt slavonești.*

(Va urmă.)

NICOLAE SULICĂ.

L-am vădut vorbind...

*L-am vădut vorbind aseară
Pe 'nserat c'o altă fată
Și-am simțit că me răneșce
Drept în inimă-o săgeată.*

*Și vădută a mele visuri,
Risipindu-se prin aer.
Și ce reț mi se 'ncălcise
Firul ce-l toream din caer.*

*Și de-atuncea zi și noapte
Roade-mi inima măhnită,
Ca un vierme, gândul negru,
Că-l țubesc și nu-s țubită.*

ELENA DIN ARDEAL.

Actul al V-lea.

— Dramă. —

(Urmare.)

Doamna. Chin, chin a fost un an încheiat. De când te-ai măritat, și până a murit, ai fost mai mult decât o soră de caritate? Nu; ai știut tu petrecere, baluri, plimbări? Decât așa măritiș, mai bine lipsă. Bine zicea biata Irina, soră-mea; fata mea e prea cuminte, și frică-mi e că n'o să aibă noroc.

Elisa (tristă.) Biată mamă, dacă nu m'ar mai fi născut!

Doamna. Ba mai bine dacă nu te-aș fi măritat eu după un om dus.

Elisa. Cređi că lui nu i-a fost greu de ce me făcea să îndur?

Doamna. Greu, negreu, nu trebuia să se însoare: se șciea picnit.

Elisa. Dumnezeu să-l ierte, am uitat tot.

Doamna. Ai uitat tot de când îl cunoști pe Dadu?

Elisa. Poate.

Doamna. Dumnezeu să-ți trimită norocul de data asta, dragă fată; îl meriți.

Elisa. Atunci n'ar trebui să-ți pară bine că se face Dadu ministru.

Doamna. De ce?

Elisa. O să fie prea mare.

Doamna (incrunată.) Ca să-mi fie nepot?

Elisa. Nu, ca să ia o femeie fără zestre.

Doamna. Ia lasă; nu se mai gândesc la zestre oamenii cari au ei avere, și mai ales acei care iubesc.

Elisa. Care iubesc...

Doamna. Ia mai lăsa-ți gândul la o parte; ai ajuns de-ți cobești singură; tot cu capul în hârtii, nu mai vorbești decât cu tine.

Elisa. Și dac' ai șci ce vorbe negre-mi vorbesc mie, ai crede și dta ca mine că umblă numai moartea pe toate poțecile gândului meu.

Doamna. Iar începî? ei las' e'or veni așa de pe la reviste să ceară poesii, am să-i pun pe goană din capul scării... te fac eu să scapi de statu asta meretii cu capul prin hârtii, de te apucă fel de fel de idei uricioase.

* În nr. trecut s'au vërit în studiul acesta următoarele greșeli de tipar, pe pag. 398: Columna I: enigma subitei „operațiuni“ în loc de „aparițiuni“. Columna II: într'o dramă „colorată“ în loc de „colorată“. Diaconul Coresi „persecutat“ în loc de „prezentat“, „naționalismului“ bisericeii române, în loc de „naționalisării“.

Elisa (sărutând-o și dându-ș oare-care veselie.) Așă să le faci; eu n'am să zic nimic, și-ți făgăduesc că de voi sfârși „Iubire“, piesa la care scriu, nu mai pun mâna pe scris, decât când imi vei da voe dumneata.

Doamna (ascultând.) Sună, orî mi se părû mie?

Elisa (mașinalicește sculându-se și răscolind prin caete.) Dadu trebuie să fie, și eu n'am scris un rënd măcar; iar o să se supere pe mine.

Scena III.

Elisa, doamna Milescu, Dadu.

Dadu (intrând.) Sărut mâna, coană mare.

Doamna. Bonjour dle, să zic vorba?

Dadu. Bonjour, petite... Tot ce dorești, coană mare.

Doamna. Să zic: dle ministru?

(În timpul acesta a sărutat mâna Elisei, ea îi ia pălăria și după ce trece batista pe densa, o pune pe un scaun.)

Radu. O Doame, Doamne! cine șcie? poate da, poate și nu, hm! de, nu știu zeu ce să zic... ziua de mâne cine poate s'o șcie? viitorul nu e al nimănui.

Doamna. Ziua de mâne, și de, nu se șcie, tot se bănușce după sfințitul soarelui de azi, dle Dadu (luându-și hațna și pălăria, și trecend în odaea et.) Poate da, poate nu, siretul, și el abia se ține de bucurie; e sigur.

Elisa. Tantica a audit de la Despeanu că o să fi ministru; i-adeverat?

Dadu. Nu știu nimic sigur, draga mea; se vorbeșce, se zice, dar știu eu? știu eu până acum ce să cred?

Elisa. Sfeteanu te susține.

Dadu. Negreșit, ce-ar fi făcut județul lui, fără mine? i-am adus atâtea servicii acum câțiva ani în Cameră...

Elisa. Sigur, interesul acesta-l are ca să te facă ministru.

Dadu. Fără indoială.

Elisa. Se poate dar să aibă isbândă?

Dadu. Sper, zic sper, pentru că județul întreg, sânt rudele lui; în capitală aici are o sumă de voturi, și dacă-l am pe el, veți tu bine, o da, sper, ce să zic? sper, dar nimic pozitiv draga mea, încă nimic pozitiv.

Elisa. O să fi așă de mare!

Dadu. O să fiu tot cât sânt azi.

Elisa. Să te cred?

Dadu. Măsoară-me? (se scoală și măsurându-se pe capul, pe umerii ei, o sărută.) Viu tocmăi până aci!

Elisa. Dragul meu. (Își șterge ochii.)

Dadu. Iar concert de lacrimi... (îi șterge ochii) nu-mi cobî, nu-mi cobî, draga mea; lasă plânsul pentru azi cel puțin; apropo, versurile, ai făcut versurile? sfârșitul piesei, actul, nenorocitul acela de act? să vedem ce ai lucrat de erî. (Caută pe biuroi.)

Elisa. Nimic, n'am fost în stare să scriu nimic.

Dadu. Nimic; fireșce, nu poți să scrii nimic; dacă stai toată ziua dusă pe alte gânduri.

Elisa. Pe unul singur.

Dadu. Fie unul singur, dar reu, reu, și iar reu faci; ți-am spus, te-am rugat: serie; ocupă-te mai mult, nu mai sta tot timpul să-ți faci fel de fel de nchipuri zadarnice. Me iubești, te iubesc, de ce

totdauna, ah! și of, și plâns, și comedie? par că zeu tu singură iubești pe lumea asta!

Elisa. Nu zic asta.

Dadu. Ce zici atunci?

Elisa. Că eu singură te ved așă de rar.

Dadu. În toate zilele.

Elisa. Câte o oră.

Dadu. Și doue.

Elisa (cu amărăciune.) Și doue!...

Dadu. Ei, draga mea, sânt femeii care nu au nici fericirea asta; sânt care se ved abia odată pe lună cu omul pe care-l iubesc.

Elisa. Acelea poate nu sânt libere.

Dadu. Libere, nelibere, nu știu; aceea ce știu este că tu nu ești odată mulțumită. Viu și eu aci să respir puțin de trudele vieții d'afară, și în loc să ved un suris, să aud o glumă, tu vecinic ah! vecinic oh! vecinic tristă, posomorită ai mai ajuns zeu.

Elisa. Că-ți fac silă când vii aici, o știu; te rog, nu mi-o mai spune.

Dadu (cam incurcat, frecându-și mâinile.) Ți-am spus: lucrează, scrie, ocupă-te, o să mai uiți, o să te mai distrez.

Elisa. Să scriu, să me distrez... să uit... dar pentru Dumnezeu, Dadule dragă, nu me iubești, o știu... dar nu fi reu, nu fi fără suflet; să scriu, să uit... Dar unde e, care e ființa aceea care să me învețe să me distrez când imi curg lacrămile de-mi întunecă vederile... să uit când doresc? să-mi adun mintea ca să compui ceva, când mintea mea nu mai este a mea? Cum să fac dacă trăesc, dacă sufletul meu e viu, și dacă în tot sufletul meu nu este decât vecinicul meu dor de tine?...

Dadu (nervos.) Hm! nu-ți spun eu?... Concert de lacrimi, duo de fraze negre... plecare fără bună ziua, și poftim, Dadule, hal de-ți veți de treburi mâne.

Elisa. Și eu sânt cauza acestor neajunsuri, eu sânt punctul acela negru în esistența ta... și toate astea dintr'o singură vină: pentru că te iubesc mult, și prea mult... pentru că nu pot trăi, nu pot respira fără tine.

Dadu. Cum adică, tu crești draga mea, că dac' am putea să ne căsătorim... chose impossible pour le moment, crești că aș putea să fiu vecinic lângă tine? ah! ba! te înșeli grozav! cea mai mare parte din vreme aș fi afară... dus mereu după afaceri.

Elisa. Imi vorbești ca la un copil.

Dadu. Și ești copil, draga mea; nu judeci de loc.

Elisa. Dac' aș putea să judec.

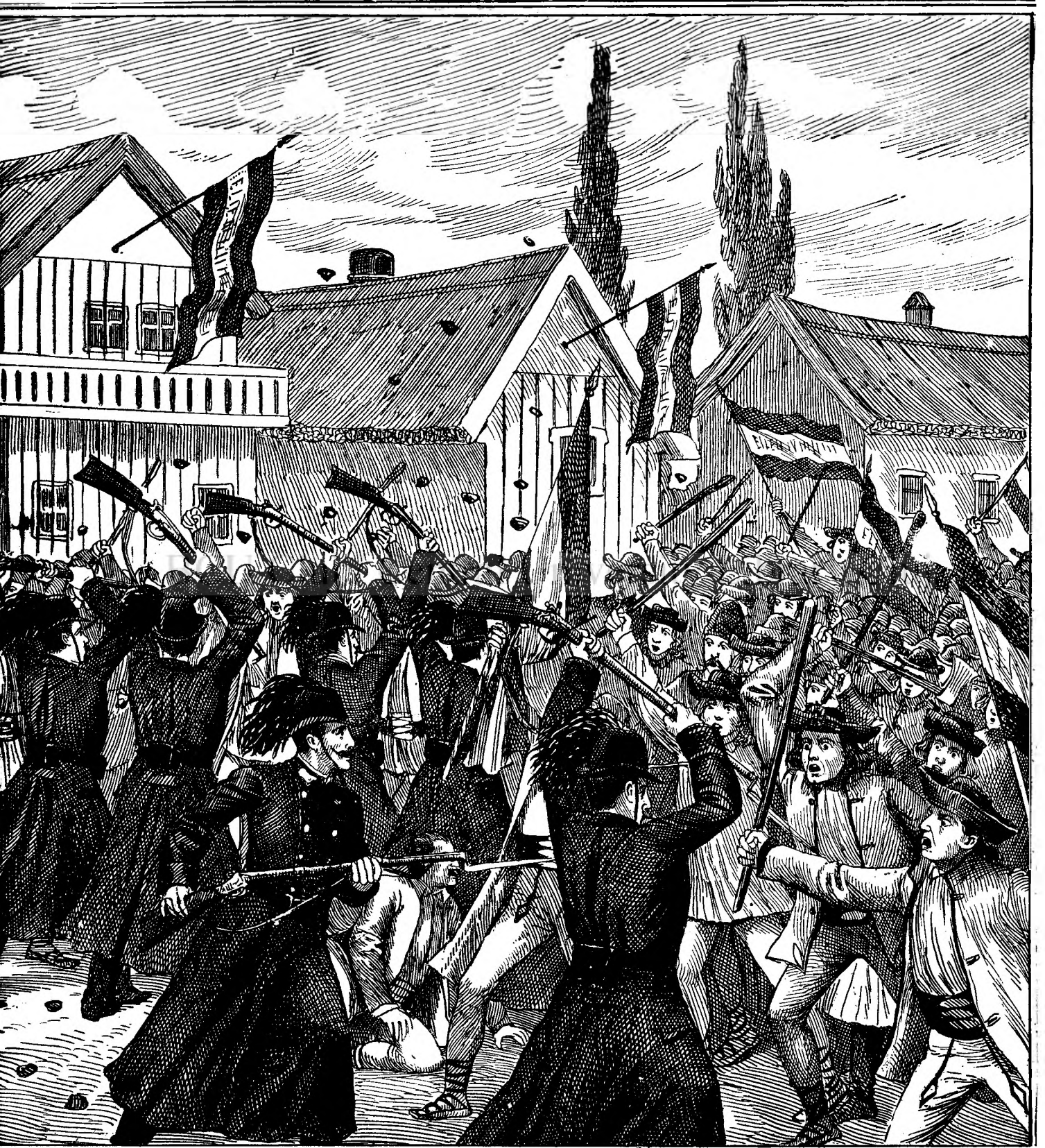
Dadu. Pricep ce ar fi: — m'ai urî?

Elisa. Nu.

Dadu. Nu m'ai iubi?

Elisa. Dac' aș putea?

Dadu (blând se apropie de ea, o ia de mâni, o priveșce lung în ochi, ia batista, îi șterge lacrămile, îi lipeșce cu drag capul de pieptul lui, o sărută.) *C'est extraordinaire*, hm, hm! aide... aide frumuseț, Dadu nu mai vrea lacrămii; aide să vedem (o sărută.) a trecut, nu-i așă? (o sărută din nou) și acum... acum spune-mi, dar cu siguranță, când o să-mi dai sfârșitul piesei; m'am întâlnit cu Vrețeanu, și m'a întrebat când o ducem la teatru; i s'a dat deja o zi de citire în comitet, și tu nici nu te gândesci măcar. Ba nu zeu, ambițiunea de autoare? Me rog să faci patru opere originale, un frumos volum: teatru, opere complete de

Mișcări electorale.

dna Elisa Costin, plus serbarea primei reprezentări, aplause, laude de gazete.

Elisa. Ce vanitate, ce nimicuri!

Dadu. Vanitatea asta ai avut-o cu toate astea.

Elisa. Nu te cunoșteam atunci

Dadu. Numai hoțul acela de Bourget te-a făcut să crezi că iubirea este o simțire care stărpește pe ori-ce alt sentiment ce-l întâlnește în inima în care intră ea. El te-a făcut să nu mai ai nici un fel de dorință, decât dorul de mine.

Elisa (zimbând.) Bourget? nu.

Dadu. Psihologia amorului modern?

Elisa. Nici ea...

Dadu. Dar nici eu.

Elisa. Un necunoscut.

Dadu (schimbând tonul.) Apropos, mai îți ultimele numere din *Figaro*, acele cu moartea lui Dumas? așa vrea să le recitesc; le ai la îndemână?

Elisa. Da, sînt dincolo; le vrei acum?

Dadu. Le-aș citi după prânz.

Elisa. Nu te mai întorci azi pe aici?

Dadu. Știu eu? da, poate și nu; nu zic nimic: după cum m'or slăbi afacerile.

Elisa. Când e un da și un nu, și-î vorba de mine, mi se pare că adese rămâne *nu*; me duc să ți-le caut. (Ese.)

(Va urmá.)

ANA CIUPAGEA.

Din școală.

(Anecdota.)

— „Nicule, nu ți-î rușine
Să nu știi?... Ți-o ședea bine
La arest de te-oi oprí
Ca să flămândești o zi?“...

Mânios dascălu-a zis;
Iar elevul nedeprins
Cu muștrări, s'a ridicat
Și-a răspuns:

— „Am învățat
Și știu lecția... dar veđi
Mama a făcut scoverđi,
Și-a fript și vre-o doi, trei puí,
Poruncindu-mi ca să-ți spuí:
Să te duci de prânz la noi;
Că-ți fi numai amendoí!...
„Dar eu, zic, unde-oi fi?“
Și mi-a spus: „Tu fă ce-í șci
Doară, doară te-o oprí
La arest... Și iacă-ți puí
Scoverđi și-un picior de puí,
Să nu flămândești în clasă,
Până ce-í vení acasă!...“

Așá dar te rog, fă bine,
La arest de-ameaz me ține;
Iar dumneata mergi la noi,
La puí fripți, plăcinte moi!“...

I. ENCESCU.

Influența la copii.

Maí în fie-care an în lunile de toamnă și de iarnă, copiii sînt espuși să contracteze răceli, guturaiuri, cari seamănă cu *influența*.

S'a observat că această boală se ivește la oare-care intervale sub forma epidemică, existând înse ici și colo în casuri isolate, fără să ia extensiune mare. Când înse caracterul ei devine epidemic, atunci nu numai orașe, dar chiar continente întregi sînt bătute, și cum am zis copiii cei dintîi sînt atinși și sufer maí mult. Întinderea ei se face într'un timp scurt, durează 3—4 săptămîni și dispăre, calitate pe care nu o găsim în celelalte epidemii, contra cărora sîntem siliți a luá măsuri energice pentru stérpirea lor.

Influența e foarte contagioasă, ajunge ca unul din membrii unei familii să înceapă cu un mic guturaiu, pentru ca toți fără deosebire să fie atinși. Ia forme diferite: unii (vorbind de copii) vor suferi de dureri de cap violente, amețeli, delir și o căldură enormă (forma nervoasă); alții vor avea grețuri, vărsături și diaree (forma stomachală); și în fine alții, și aceștia cea maí mare parte, vor suferi de guturaiu, de ochi și de o tuse foarte supărătoare, care-î chinușește zi și noapte (forma de plămîni). Fiecare familie formează câte un spital în miniatură în care toate paturile sînt ocupate, chiar servitorií devin incapabili de serviciu, afectați la rëndul lor, așa că mica infirmerie, nu poate dispune de destule ajutoare! Și ori-cine poate înțelege că într'o casă cu maí mulți copii, în cari și cei mari sufer, îngrijirea nefiind suficientă, tratamentul nu va da efectele dorite, și cu modul acesta complicațiile nu vor putea fi evitate.

Copilul care maí totdeauna prin contagiune capătă *influența*, (și aceasta e caracteristică, căci găsim copii cari n'au fost de loc scoși din casă și n'au avut unde răci) are guturaiu fără căldură și tușește puțin, aceasta cu câteva zile maí înainte. La un moment dat temperatura corpului se ridică la 40 grade, copilul arde, dogorește de nu te poți apropiá de el, nasu curge neconținut, ochii lăcrămează și tusea, care deja există, devine nesuferită, e seacă, neîntreruptă maí cu seamă dimineața și seara. Copiii se plâng de dureri de piept din cauza sfortărilor tusei, pierd pofta de mîncare și au sete mare.

Căldura acestei boli are un mers particular: câte odată durează ziua și noaptea, scădënd puțin dimineața; aceasta se observă la copiii maí mici de 2 ani; ține 8—15 zile și se termină prin crisă mare cu nădușeli; alte ori e schimbăcioasă în timpul zilei, copilul aci se recorește, aci se aprinde, așa că se poate luá drept simple friguri.

Ceea ce, atrage atenția și ne dá dreptul de a stabili cu siguranță că e *influența*, e guturaiul violent. Copiii au nasul astupat, abia pot să respire, din care se scurg la început secrețiunii limpede, îngroșindu-se din ce în ce până ce au aspectul puroiului; ochii sînt roși injectați și lăcrămează neconținut. A doua zi chiar se plâng de dureri în urechi, cea ce-í face să sufere foarte mult, cei mici ți-pând neconținut, se svêrcolesc și freacă capul de perină.

Guturaiul care la început se mărginiá la nas, se coboară în piept și copiii tușesc în sec fără să poată scoate flegma, se roșesc la față și varsă, se-

mănând mult cu tusea măgărească, cu singura deosebire că aci căldura e mare, pe când tusea măgărească nu e însoțită de căldură.

Afară de acestea, copiii mai sufer de dureri de cap, nu au somn în timpul nopții și ziua sunt foarte iritați, cei mai blânzi devin supărăcioși, capricioși și cu nimic nu le întri în voie.

Influența așa cum se prezintă nu e gravă la copii, mai toți se vindecă, afară de essurile când se ivesc complicațiuni ca junghiul; sau când ea deșteaptă vr'un germene care până atunci eră în stare latentă, și nu așteaptă decât să fie scormonit. Așa copiii cari prin ereditate sunt predispuși la otită, contractând influența, ea va reșteptă microbii amorițiți, cari găsind organismul slăbit, vor avea un teren de activitate favorabil și o rezistență mică, și bieții copilași fiind învinși vor cădea victima lor.

Convalescența, adecă restabilirea complectă a sănătății copiilor cari au zăcut de influență, se face încet, une-ori chiar mai multe săptămâni, mai cu seamă dacă forma cu care s'a prezentat a fost gravă.

Acestea sunt simptomele cu cari se prezintă influența în timpul unei epidemii și pentru că se întinde foarte repede lumea se alarmează, și cu drept cuvânt, cu atât mai mult că mijloacele pentru stăvilirea ei rămân fără folos. Neputându-ne dar opune invasiunii ei, să vedem ce s'ar putea face într'o casă cu membri numeroși.

Îndată ce unul din casă manifestă vre-unul din simptomele pe cari le-am descris mai sus, vom căută să-l izolăm de ceilalți cât cu putință va fi și aceasta cât se poate de curând, căci molipsirea se face foarte repede.

Se va pune imediat copilul în pat, dându-i un purgativ și administrându-i, duă efectul curățeniei, o dosă de chinină, bine înțeles în proporție cu vârsta.

Se va căută a favorisă pe toate căile transpirația corpului. Copiii afectați de influență trebuie să nădușească și aceasta se poate obține dându-i să bea ceaiu de tei, și făcându-i seara o fricțiune cu spirt de Ienuper, având grijă a-i împachetă într'o pătură de lână și a-i lăsă astfel cel puțin o oră. Se cunoașce că nădușesc destul, când fața roșeșce și se acopere de picături de sudoare.

Toate acestea se vor întrebuintă cu folos în casuri ușoare cari evaluează în 2-3 zile fără simptome grave. Îndată ce înse forma cu care se instalează această boală ia un caracter serios, se va recurge fără întârziere la ajutorul medicului; căci de multe ori, mai ales în timpul de molimă, casurile în genere sunt serioase mai ales la copii, căci cad ca fulgerați. Și ori-cine poate pricepe că măsurile profilactice nu numai că nu dau nici un ajutor, dar chiar ori-ce întârziere a unui tratament serios și energic, va fi în prejudiciul copilului bolnav.

S. C.

Succesul e produsul a trei factori: talentul, munca și norocul.

*

Calomnia e ca moneda falsă. Mulți oameni cari n'ar fi voit s'o fabrice, o fac să circule fără nici un scrupul.

*

Mai lesne putem iertă decât uită.

Iancu și fetele.

Baladă populară.

Pe drumu Feleacului
Merg carăle Iancului
Tot în fere ferecate,
Cu arme grele 'ncărcate.
De pogănicid pe cin' are?
— Tot fete din Baia-mare.
Fetele din graiū grăită:
„Iancule, voinicule,
Îndreaptă-ne cătr' Abrud,
Că drumu-î bine făcut,
Cu prund mărunt prunduit,
Cu flori mândre 'mpodobit,
Tot cu flori de busuioac
Să fii cu mai mult noroc,
Și cu flori de tămăiță
Să ai oameni cu credință,
Și cu mândre vioarele
Să n'aveți necesuri grele“.

Dar Iancu din graiū grăită:

„Mănați mănați fete bine,
Mănați numa după mine,
C'a veni ziua de mână
Și voiți ținea tare bine,
Tot cu vin
Și cu pelin,
Cu plăcinte subțirele
Să ve mai treacă de jele,
Cu pită din grău curat
Să ve treacă de bănat“.

Fetele din grăiū grăită:
„Nu ne trebe noue vin,
Nici nu ne trebe pelin,
Nici plăcinte subțirele
Ca să ne treacă de jele,
Nici pită din grău curat
Să ne treacă de bănat;
Că bem apă din isvor
Ca să ne treacă de dor
Și mănăcăm mălaiu cu carne
Ca să ne treacă de jale;
Și de ne-ai da, cât ne-ai da,
Noue de dor nu ne-a trece
Pân' ficiorii nu s'o 'ntoarce,
Nici de dor, nici de bănat
Pân' nu s'or întoarce 'n sat.
Că satele-s ca pustiū
Dacă din zori până 'n seară.
N'auzim cântând pe-afară.
Iancule, voinicule,
Slobođi-ne drăguții
Să ne iubim cu dênșii“—

Iancu iar' le respundea:
„Slobođi-i-oiū, slobođi
Când pietrele-or inverđi
Și stâncile-or înflori;
Slobođi-i-oiū iar' în sat
Când în codru n'a fi brad
Nice turci în Țerigrad!“

Auđită în Ormenișul de Cămpie.

Com. de :

TE. H. BOGDAN inv. în Bistrița.

S A L O N.

L a f ê n.

I

Ai fost și tu la adunatul fânului în vara asta?
Ai fost la adunatul fânului în cimiter?

Acolo iarba e mai înaltă și mai deasă, florile
sunt mai frumos mirositoare.

Bieții morții! își cheltuesc cele din urmă rămă-
șițe pământești — atom de atom — ca să ne dea
o pășune îmbelșugată.

Ce bine e să îți furca în mână — să lapedi
pe o zi mutra de savant — și să te amesteci în și-
reagul lucrătorilor. Ce bine e, să le ascuți glumele
și cântecele, să uiți că ești „dumnișor“, și să întorci
brazdă de brazdă în bătaia razelor de soare! Ce bine
e, să arunci departe cătușile convenționale — să fii
sincer și natural și bun.

Baciu „Ursu“ strigă în gură mare:

— Măi nevestelor... grăbiți că ne apucă amiaza!

E meșter baciu Ursu să poruncească la muicri
și să le necăjească. Și nevestele rid cu capul plecat — și poate nici nu
s'ar simți bine, dacă n'ar fi cineva să le necăjească.

— Audim, audim, numai nu strigă așa tare, să
nu-ți plesnească gusa.

E par' că un criteriu al posnașilor să fie sluiți.

Mai anii trecuți Nuțu din Gura-Cornii ținea
recordul glumelor. Rideam de me treceau lacrimile
când se puneau pe păcăleli.

Și Nuțu avea două guși, iar baciu Ursu are
numai una, bag-seamă de aceea nu e chiar așa pos-
naș ca Nuțu, fie-iertat. Bietu Nuțu, el care în viața
lui nu bea decât „spir“ curat, a murit în — boală
de apă. Chiar și moartea i-a fost o glumă bine-nime-
rită, cea din urmă.

Cum trecem de-alungul brezdii, baciu Ursu se
oprește din când în când la câte un mormânt, lo-
vindu-l cu coarnelor furci:

— Aici îi Tonu clopotariu... aici e cantoru Pis-
tolaș... dincolo-l ficioru Noani... eră înalt și voinic
ca un steag... Aici îi Todoruț... mult am mai beut
cu el sêracu... o avea dracu ce întinde de el... colo
e bărbatu Vetii... Tu, Vetă, nu ți-e jele de bărbat?

Și Veta răspunde:

— Dumnezeu să-l hodinească.

— Hodinească-l de pe partea mea, da îmi pare
că te purtă cam aspru?

— Apoi unde veți bărbat să nu-și muștrulească
muiera? Ori poate să fie chilav?

Și baciu Ursu spune mai departe:

— Doamne dumnișorul să știi ce fată îi in-
gropată aici... ca o icoană din altar... Aici îi stă-
pănu. Doamne hodinește-l, că alduit mai eră. Că pe
ceea lume n'aș cere alta, fără să-l slujesc pe el...
să-i fac păpușii...

— Că veți că pe ceea lume nu umblă cu pă-
pușii, observă o nevestă.

— D'apoi știu că n'or umblă desculți, că li-i
rușine de Dumnezeu. Numa cei din iad umblă des-
culți... he! dragile mele încă umblați voi desculțe
pe jar, an, țvai...

Dinspre Vulcan se îngrămădesc nori de ploaie.
Stropește. Dăm zor să adunăm fenu. Au fost numai
câțiva stropi. Ploaia „a dus-o Dumnezeu“ în altă
parte.

Ostenit me întind la umbră, dau să cetesc ceva.

— Apoi dumnișoru ce mai învață, că doară
știe toate cele?

Me uit la Ursu, să ved dacă nu a spus în bat-
jocură vorba asta. Fața lui are espresia celei mai
sincere convingeri.

— Zău ie... că dumnișoru chiar știe și ita-
lienește?

Bietu Ursu! Asta i-a fost singura vorbă seri-
oasă și chiar asta eră batjocura cea mai mare:

„Dumnișoru știe toate cele“...

II

După prânz me așez la umbra frasinilor.

Ce bine e la noi în cimiter. Aici m'am petre-
cut copilăria, aici tinerețele — aici aș vrea să me
îngroape.

Acoalea — lângă mama.

Ce blând se leagănă florile pe groapa mami.
Garoafe și vioale și resedă.

Zău, totuș sunt cinstiți oamenii de la noi, că
n'au furat de pe groapa mami — numai odată!

Mi-e ca și când m'ar smânci cineva brusc de
mână și m'ar strigă: „Uite, acolo e îngropată ma-
mă-ta“... și eu me uit mirat... Mi se pare că mama
s'as dus undeva... că nu e acasă... dar une-ori îmi
pare că o aștept să vie...

Și florile se leagănă în bătaia vântului — ce
blând se leagănă florile pe groapa mami.

E ceva ritmic, ceva armonie în mlădierea lor.

Închid ochii... aud deslușit o musică îndepăr-
tată... o simfonie eterică... seamănă cu Sonata Lu-
nii... Pentru ce nu a scris Beethoven simfonia asta
— pentru ce nu a scris Sonata Morții? O simfonie,
în care să aud deslușit plânsul celor ce rămân, urui-
tul bulgărilor de-asupra sieriului, apoi se pierde în-
tr'un pianissimo suprem: suprema liniște a neființei.

— Aud cum musica se apropie, apoi iarăș se
departează în legănarea unor valuri... spiritul mami
plutește de-asupra mea... îmi respiră pērul de pe
frunte... me mângăie...

Cântecele lucrătoarelor me trezesc din visări.

Deschid cartea și ochii mi se opresc la o gân-
dire a împăratului-filosof Marc Aureliu:

„Oare Panthea ori Pergam mai șed încă lângă
sieriul domnului lor? Sau Diotin și Chabrias lângă
sieriul lui Domițian? Ar fi ridiculi! Și dacă ar sta
lângă sieriul, ar simți oare morții că sunt acolo? Și
dacă ar simți, ar avea oare ceva mângăiere? Și dacă
ar avea mângăiere, ar fi nemuritori? Nu le-a fost
rânduit oare și acestora să îmbătrânească și să
moară? Totul e amăgire — praf și cenușă!“

Cerul e senin — și „albastră zarea“.

Lucrătoarele cântă și fac haz de glumele lui Ursu.

Și eu me uit ce armonios, ce ritmic se leagănă
florile pe groapa mami și subliniez cu cerusa cuvîn-
tele din urmă ale împăratului-filosof:

— Praf și cenușă...

SIMIN.

Presă despre adunarea din Șimleu.

III

Din presa germană.*

Societatea de teatru român și dușmanii săi. „Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt“ scrie cu titlul acesta în numărul ce poartă data de 16 august un articol prim, în care se ocupă mai ales cu poziția ce presa maghiară a luat-o față de adunarea de la Șimleu a Societății pentru crearea unui fond de teatru român. Iată pasagiile mai marcante din acest articol scris cu multă pricepere și bună-voință :

„Că cei adunați s'au bucurat din inimă de apropierea de înaltul lor scop cultural, apropiere ce și-a aflat expresia în acest conclud (adecă cel luat la Șimleu. Trad.), este de înțeles și astfel pentru ei și pentru întreg poporul lor această adunare generală este chiar și numai din acest motiv de valoare și importanță permanentă. Cine pe lângă toată dragostea ce o are pentru poporul său și pe lângă tot egoismul de rasă îndreptățit mai păstrează și interesul deasemenea necesar pentru prestațiunile culturale ale concetățenilor săi de altă limbă, acela trebuie să privească cu recunoștință și cu înaltă stimă nepregetata nisuință a Românilor de a-și cultiva în limba maternă una din cele mai nobile arte, arta dramatică... Dar în presa maghiară — într'un cânt noi am vădut — astfel de sentimente nu-și află expresiune. Cu atât mai mult trebuie — durere — să constatăm, că într'o parte a acestei prese tocmai contrarul, mânia josnică, o nerușinată răutate față de rezultatele culturale ale Românilor este îmbrăcată în cuvintele cele mai urite“.

După ce reproduce vocele din presa maghiară, organul sibiian se exprimă astfel :

„Este comun strigătul în vocile acestea de presă după poliție adecă își exprimă dorința și așteptarea, că guvernul va zădărnici planurile Societății teatrale române, și va împedea înființarea unui teatru român. Trebuie să spunem, că noi avem o mai bună părere despre guvernul unguresc. Cel puțin guvernul cunoaște mai bine legea, decât iresponsabilii înțelepți de stat din cuburile redacționale ale foilor șoviniste. Și există o lege, la care se va putea provoca Societatea de teatru român, când se va ocupa de realizarea scopului său. Iată anume ce se zice între altele în §-ul 26 art. de lege 44 din anul 1868 :

„...Spre acest scop (mai înainte e vorba de școale) și cu privire la înființarea altor institute, care servesc pentru promovarea limbii, a artei... singuraticii cetățeni ai țării pot forma sub supravegherea legală a statului societăți sau reuniuni, după constituirea lor să facă statute, să purceadă în sensul statutelor aprobate de guvernul statului, să formeze un fond de bani, pe care de asemenea sub supravegherea statului să-l administreze iarăș coraspunzător pretensiunilor lor ca naționalitate. Institutele culturale și celelalte institute înființate în chipul acesta... sunt egal îndreptățite cu insituiunile de stat de aceeaș categorie și carî stau pe aceeaș treaptă“...

„Legea vorbește, credem noi, destul de lămurit, și dacă guvernul ar voi să facă imposibile nisuințele

Românilor, atunci s'ar face vinovat de o eclatantă violare a legii... Dar' abstrăgând de la lege, trebuie să presupunem, că guvernul dispune de neasemănat mai multă înțelepciune politică, decât scriitorii de notițe ai lui „M. Szó“ etc. Atacul cerut de aceste foi ungureșei în viața culturală a poporului român, n'ar fi făr' de nici un înțeles și scop. Căci ar provoca groaznică amărăciune...

„Natural noi n'avem nici un interes direct, ca să se înființeze un teatru român, dar' avem un viū și nemijlocit interes, ca în patria noastră să se îndeplinească din parte hotărîtoare cel puțin cele mai neapărat de lipsă recerînțe ale dreptății, ale echității și ale adevăratului reson de stat. De aceea sperăm și așteptăm și noi, că sumuțările necuviincioase, ba chiar necinstite ale foilor citate vor fi taxate de guvern după merit, ca o lătrătură obraznică, care nu este luată în seamă!“

LITERATURĂ.

Aniversarea morții lui Dimitrie Bolintineanu.

La 2 septembrie n. s'au împlinit 29 de ani de la moartea lui Dimitrie Bolintineanu, unul din cei mai distinși poeți din timpul renașcerii noastre literare. A scris mult, afirmându-se îndeosebi prin baladele sale istorice și prin „Florile Bosforului“. A fost de două ori ministru și a murit sărac, într'un spital, ca mulți alți poeți mari. Astăzi mormântul său este părăsit și la aniversarea morții sale nimeni nu ș-a adus aminte să pună pe acela o cunună. Și cu toate aceste, memoria lui are să fie vecinică. Și de sigur va vini un timp când pietatea recunoască toare va împodobi și mormântul lui.

Carmen Sylva și Tolstoi. Regina României i-a trimis lui Tolstoi toate scrierile ei însoțite de o scrisoare, în care îl felicitază pentru însănătoșirea lui și-l roagă să-i primească operele ei. Ea se simte foarte fericită știindu-și produsele pe masa marelui scriitor, chiar dacă acesta n'ar avea timp să i-le citească. Tolstoi i-a răspuns : „Cunosc inima și geniul Reginei, care înviează cu arta sa cântecele poporului său, unind palatul cu coliba într'o însoțire dragălașă. Fie pe tron sau în mijlocul poporului, inima femeii are totdeauna aceleași palpități, aceeaș poezie, ceea ce din nenorocire nu se vede la bărbați“.

Di A. D. Xenopol aprețiat la Paris. „Le Journal officiel de la République française“ scrie următoarele asupra importantei comunicări a dluī Xenopol, făcută la Academia științelor morale și politice din Paris : „Di Xenopol, rectorul universității din Iași și corespondent al institutului, citește un memoriū având de titlu : „Psihologia și istoria“. Aceasta lucrare are de scop a stabili dispoziția legilor de repetire cari sunt acele ale psihologiei și a legilor de succesiune cari dau naștere fenomenelor istorice. Această dispoziție, după orator, are de cauză elementul contingent care în istorie se amestecă cu acțiunea psihologică. Trebuie ținut seamă de absolut și de relativ, spre a stabili resultanta și iarăș trebuie știut a se deosebi și această din urmă parte psihologică de cea care susține fenomenele întâmplătoare cărora le imprimă direcția“.

O nouă conferență literară de di Hașdeu. Aflăm de la Bucureșci, că di B. P. Hașdeu lucrează

* Ne servim și de asta-dată de traducerea și extractul ziarului „Tribuna“.

la o conferență literară-istorică cu titlul: „Cine sînt ortodoxii, noi sau Rușii?“ Ilustrul autor are să trateze în conferența aceasta despre toate sectele religioase din Rusia.

O carte despre paseri. Comitetul Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu a luat hotărîrea să traducă în românește și să tipărească o pul de valoare capitală a lui Hermann Otto intitulat „Paserile, folosul și pagubele ce ni le fac ele“, cerënd de la minister, care a publicat aceasta lucrare, și clișeurile întrebuintate la publicarea textului maghiar.

Biblioteca Săteanului. Sub acest titlu, dl Theodor A. Bogdan, învățător în Bistrița, a început să publice, în broșure lunare, balade culese din gura poporului român din Câmpia Transilvaniei. Primul numer costă 20 bani. Dl Bogdan ne-a pus și noue la dispoziție câteva balade populare, din cari începem să publicăm în nr. presinte.

O carte pentru învățători. Dl Eugen Zaslo, profesor în Arad, a tradus în românește cartea intitulată: „Drepturile și datoriile învățătorilor (învățătoarelor) români, întocmită pe baza legilor, regulamentelor, ordinațiunilor, hotărîrilor și deciziunilor de însemnătate principiară de dr. Mihai Szabo, inspector regesc de școale în Torontal. Va apărea în octombrie. Prețul 4 cor. 20 fil. Abonamentele sînt a se trimite la adresa autorului în N. Bescskerek.

TEATRU.

Teatrul Național din București. *Repetițiile* au început în săptămîna trecută. Precum aflăm din ziarlele bucureștene, s'au pus în repetiție următoarele piese: „Cinematograful“ localizare de Gusti, „Prietenul femeilor“ de Ales. Dumas fiul, „Tosca“ de Sardou, și „Lorica noastră“. Dintre piesele originale s'au pus în repetiție: „Din surprizele gazetaru-lui“ comedie de dl Const. Brăescu; zilele aceste se va pune: „Rivala“ de dșoara Ungarth și „Goana după gineri“ de dl V. Cosmovici. — Dni *Leonescu* și *Dușescu*, autorii piesei „Peneș Curcanul“, au presintat direcțiunii doue piese noue originale, cu subiecte din viața țăranilor. — *Dșoara Agata Bărsescu* a presintat direcțiunii mai multe piese noue în cari va debută în stagiunea aceasta. Prima piesă în care va jucă, e „Mesalina“. Repertoriul dsale e cu totul innoit. — Dl *I. Mala* a tradus comedia: „Rătăcirea“ de Mihail Provins. — Dl *Sal. Brandes*, de fel din România, a trimis dlu director general Ștefan Sihleanu, doue piese originale, scrise în englezește, cu rugarea ca ele să fie traduse în românește și jucate pe scena Teatrului Național. — *Repertoriul stagiunii* dramatice viitoare va fi publicat zilele acestea. — *Deschiderea stagiunii* se va face cu piesa „Iuliu Cesar“ de Shakespeare, de cătră dl Scarlat I. Ghica, fostul director general al Teatrului.

Dșoara Agata Bărsescu pleacă la Berlin unde va jucă săptămîna viitoare. De acolo va plecă să joace la Viena, iar în octombrie se va întoarce la București spre a-și începe debutul pe scena Teatrului Național.

Reprezentăție teatrală în Cămpeni. Tinerimea română din Cămpeni a dat la St. Mărie, 29 august n. o reprezentăție teatrală, pentru a ridică fondul plugarilor români. S'a jucat piesa „Mireasă pentru

mireasă“ comedie în 3 acte de Iosif Vulcan, de cătră dșoarele Aneta Tomuța, Letiția Corcheș, Natalia Jantea, Gizela Corcheș, Domnica Chirtop și de dni Avram Sêrb, Sabin Corcheș, Virgil Albescu, Silviu Dan, Florențiu Corcheș, Nicolae Palade, Virgil Corcheș și Teodor Orlea. Diletanții s'au achitat escelent de însărcinarea ce ș-au luat. Publicul numeros, compus din toți conducătorii fireșci ai Munților Apusenii, i-a aplaudat cu entusiasm. După teatru a urmat dans.

Reprezentăție teatrală în Oravița. Din cauza îmbulzei materialului, n'am putut notă pân' acuma, că la 2 august corul vocal ort. din Oravița-română a dat acolo concert și reprezentăție teatrală, jucând piesele: „Calea dreaptă e cea mai bună“ comedie localisată de C. Darabant și „Balul mortului“ comedie într'un act de dl V. A. Urechii.

Concert și reprezentăție teatrală în Hațeg. Cu ocasiunea adunării generale a Reuniunilor învățătoareșci din diecesa Lugoșului, se va da în Hațeg la 25 septembrie concert și în seara următoare reprezentăție teatrală, jucându-se piesa „Cinel Cinel“ de Alexandri, de corul din Oravița.

Concert și reprezentăție teatrală în Copăcel. La 2 septembrie n., cu ocasiunea adunării generale a despărțemîntului Făgăraș al Asociațiunii, s'a dat în comuna Copăcel și un concert popral cu reprezentăție teatrală, jucându-se „Florin și Florica“ de V. Alexandri.

Reprezentăție teatrală în Sănmărtinul-Sărat. La St. Măria, cu prilegiul sfințirii bisericei noue, s'a dat seara și o reprezentăție teatrală, jucându-se piesa „Arvinte și Pepelea“ de V. Alexandri. Apoi a urmat dans.

SCULPTURĂ.

Bustul lui Ion Brătianu. Zilele trecute s'a ținut la Gorova în România inaugurarea bustului lui Ion Brătianu. Serviciul divin a fost oficiat de P. S. episcop de Râmnic. În aplausele mulțimei s'a desvilit apoi bustul. S'au ținut mai multe cuvîntări. Între alții au vorbit dni: Crăsnaru, prefectul județului Vlașca; dr. Zorileanu, medicul băilor; Valerian Ursianu, profesor universitar, senator.

Bustul lui Creangă. Aflăm din ziarele de la București, că sculptorul Bălăcescu a fost însărcinat cu facerea bustului povestitorului poporal Ioan Creangă.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Mitropolitul din Blaș la Roma. În. Pr. SSa arhiepiscopul și mitropolitul din Blaș dr. Victor Mihályi de Apșa a plecat luni la Roma spre a face îndatinata vizită *ad limina Apostolorum*. Este însoțit de canonicul dr. Vasile Hossu.

Profesorii noi la Sibiiu. La începutul anului școlar nou, în seminarul teologic-pedagogic din Sibiiu, au intrat în funcțiune următorii profesori nou-aleși: dr. Vasile Bologa, dr. George Proca și Nicolae Vățăsan.

Noul protopresbiter al Turzii. În. Pr. SSa arhiepiscopul și mitropolitul Ioan Mețianu a hirotesit

la 5 septembrie n. în Sibiiu întru protopresbiter al Turzii pe preotul Iovian Mureșan, pân' acuma paroc în Tresnea, tractul Ungurașului, care la alegere întrunise majoritatea voturilor alegătorilor.

Gimnasiul din Blaș. Numărul elevilor înscriși la gimnasiul din Blaș este 458, cu 19 mai puțin decât anul trecut. Anul școlar s'a început în 4 septembrie n., făcându-se întâi invocarea Spiritului sfânt, celebrându-se liturghia de cătră directorul gimnasial canonicul Iosif Hossu, cu asistență de 6 profesori.

Concurs la institutul Oteteleşanu. La 9/22 septembrie se va ținea concurs în localul Academiei Române pentru admiterea elevilor în institutul Oteteleşanu de la Măgurele de lângă București. Sânt 16 burse vacante, pentru care s'au înscris 78 de candidați, dintre cari 21 sânt de dincoace de Carpați.

Museu de broderii, țesături și obiecte casnice. Dl I. Alpar, pictor, însărcinat de ministerul instrucțiunii publice din România cu studiarea chestiunii înființării unui muzeu național din lucrările manuale de la școlile din țară, și-a depus raportul în această privință. Dl Alpar opinează să se înființeze un asemenea muzeu compus din două secțiuni: prima va cuprinde lucrări de broderii și țesături naționale, iar a doua obiecte casnice. Un asemenea muzeu va fi foarte folositor și el n'ar constă deocamdată decât 10—15 mii lei.

Adunări învățătorești. Reuniunile învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugoșului și al Hațegului vor ținea o adunare generală comună în Hațeg la 25 și 26 septembrie, cu un program variat și interesant, sub presiul dlu canonic Ioan Boroș și vicarul Nicolae Nestor, fiind notari dnu Iosif Micleu și Ștefan Țarina. Va fi și o excursiune la Sarmisegetusa. Iar la fine peregrinagiū la mănăstirea Prislopului. — Reuniunea învățătorilor români gr. or de la școalele confesionale din diecesa Caransebeș se va întruni în adunare generală la Faget la 12, 13, 14 oct. n. sub presiul dlu Patriciu Drăgălina, notar dl Ioan Marcu. — Reuniunea învățătorilor români de la școalele confesionale ortodoxe din protopresbiteratele aradane I—VII din dreapta Murșului s'a întrunit în adunare generală în Arad la 26 și 27 august n. sub presiul dlu profesor Teodor Ceonțea, secretar dl Iosif Tisu.

C E N O U.

Hymen. Dl *Aureliu Dunca de Șaio*, avocat în București, fratele dnei *Constanța Dunca-Schiau* de Șaio, și dna *Catherina Gurița*, fiica dlu S. Gurița, senator în România, își vor serbă cununia la Focșani, în catedrala Sft. Ion, la 2/15 septembrie. — Dl *Aurel Șuluțiu*, comptabil al Nădlăcanei și dșoara *Livia Caracioni*, își vor serbă cununia la 15 septembrie în Nădlac. — Dl *Ioan Russu*, absolvent de teologie al diecesei aradane și ales preot în Parța, comitatul Timișului, s'a logodit cu dșoara *Maria Voicu* de acolo. — Dl *Ignatie Mircea*, unul din proprietarii stabilimentului „Carul cu bere” din București, originar din Cața în Transilvania, licențiet în drept, s'a logodit cu dșoara *Elena S. Constantinescu*. — Dl *Ioan Bânda* învățator și dșoara *Mărioara Costea* s'au cununat în 28 august în Sibiiu. — Dl *Petru Sântoma* și dșoara *Elena Rațiu* se vor cu-

nuna la 15 septembrie în Teiuș. — Dl *George Simlăcean*, candidat de preot, s'a logodit cu dșoara *Maria Moșca* din Vâlcele. — Dl *Teodor Cioloca* și dșoara *Mărioara Dobreū* ș-au serbat cununia duminică trecută în Șipet.

Moștenitorul României la manevrele austro-ungare. Mercuri la miazăzi principele Ferdinand al României a plecat din Sinaia pentru a asistă la manevrele armatei austro-ungare.

Despărțământul oradan al Asociațiunii a ținut adunarea sa generală în duminică trecută, 8 septembrie, în comuna Bratca, luând parte un public frumos, îndeosebi multă țărâtime. Comitetul despărțământului a fost represintat prin dnu Nicolae Zigre, Iosif Roman, Toma Păcala, dr. Florian Duma, dr. Coriolan Papp și Andreiū Horvath. Tot din Oradea-mare dnu Iosif Vulcan, Iosif Diamandi, Nicolae Firu și câțiva tineri de la academia de drept. Din inteligența de pe valea Crișului am vădut pe dnu Iosif Moldovan, Corneliu Abrudan, Ioan Bibescu, Gavril Lungu, Teodor Stanca, Ștefan Tulvan, Ștefan Șipoș, Avram Igna, George Morarescu, Nic. Popa, T. Cipoū și pe alții. Din Huedin au venit dnu dr. Andreiū Pop și Marincaș. La gară comitetul a fost întâmpinat de părintele Gavril Lungu, căruia i-a respuns președintele Nicolae Zigre. Adunarea s'a ținut într'un cort gătit anume. Președintele în discursul de deschidere, a accentuat necesitatea cultivării. Notarul, părintele Andreiū Horvath, a cetit raportul comitetului, din care s'a vădut că despărțământul are 2 membrii fondatori, 1 pe viață și 43 ordinari. A înființat o bibliotecă poporală în Oradea-mare. Apoi s'a cetit raportul cassarului dr. Coriolan Papp despre starea cassei. S'au aprobat ambele raporturi. Aci s'au înscris 1 membru pe viață, (părintele Iosif Moldovan,) 8 ordinari și mai mulți ajutători, cu suma de 310 coroane. Comitetul vechiū s'a reales, intrând ca membru nou protopopul Ioan Genț. Părintele Andreiū Horvath a cetit lucrarea sa: „Importanța poeziei populare”. Delegați pentru adunarea generală din Sibiiu s'au ales dnu Iosif Vulcan și Iosif Moldovan. Seara s'a aranjat petrecere eu dans, la care au sosit și alții, din cari am observat pe dnu Aurel Pop, Sam. Paladi, Ales. Filip, Câmpean, Szabó etc. Înainte de dans a fost un mic concert, compus din coruri conduse de învățătorul Firu, o declamație și o disertație. Apoi a urmat Călușerul și Bătuta, după care a început dansul până dimineața.

Despărțământele Asociațiunii. *Despărțământul Mediaș* a ținut adunarea sa generală în Mediaș la 1 septembrie, sub presiul dlu Ioan Moldovan, secretar dr. Ivan. — *Despărțământul Reghin* va ținea adunarea sa generală în Reghinul-săseșe la 2/15 septembrie, sub presiul părintelui protopop-director Petru Uilăcan. — *Despărțământul Soinoc-Dobăca* al Asociațiunii, s'a întrunit în adunare generală în Gherla la 29 august sub presiul dlu dr. Teodor Mihályi, care a deschis-o cu o cuvântare avântată. Au lat parte mulți. S'au încassat 552 de coroane. Dl dr. Victor Bojor a cetit lucrarea sa intitulată: „Despre necesitatea religiunii”. Ca delegați pentru adunarea generală din Sibiiu s'au ales: canonicul I. Georgiu și directorul despărțământului dl dr. Mihályi. După adunare banchet. Seara bal strălucit.

Noua condamnare a „Tribunei”. Noul proces de presă intentat dlu Andreiū Baltes, ca răspunde-

tor pentru „Tribuna“ și judecat în 10 septembrie la Cluș, pentru articolii în chestia Iancu, s'a sfârșit prin condamnarea la 2 ani de închisoare de stat și 1000 coroane amendă.

Inchiderea corpurilor legiuitoare ale Ungariei. Luni în 9 septembrie Maj. Sa Monarcul a închis în castelul regal din Buda sesiunea corpurilor legiuitoare. Noul parlament s'a convocat pe 24 octombrie. Alegerile se vor face în 1—10 octombrie. Fruntașii români au decis să susțină și mai departe passivitatea față de alegeri.

Centenarul lui Eliade Rădulescu. Cu ocaziunea excursiunii făcute în zilele acestea la Târgoviște de către membrii corpului didactic român, s'a propus a se sărbători în anul 1902 centenarul marelui Român și scriitor Ioan Heliade-Rădulescu.

Excursiunea studenților români la Atena. Luni dimineața au plecat studenții români din București în excursiune archeologică la Atena. Erau în total 260 studenți din București și 40 din Moldova. Între aceștia se află 25—30 de studenți. Studenții aveau cu ei două drapele: unul românesc și altul grecesc. Pe două eșarpe de pe aceste drapele se află inscripția: „Excursiunea archeologică română la Atena 1901“. Excursioniștii purtau berete cu o bansă în colorile naționale, eșarpă tricoloră și cocarde cu panglici de culorile naționale și grecești. Conform programei, comitetul de recepțiune, avu să iasă înaintea vaporului pe mare, având gloriosul steag al Griviței în vârful catartului. Pentru petrecere în Atena s'au fixat trei zile, spre a vizita monumentele antice și moderne și locurile din împrejurime. O recepțiune solemnă de către rectorat în aula universității, un banchet, o reprezentațiune de gală și iluminățiunea Acropolei. A patra zi excursioniștii aveau să plece la Olympia cu un tren special cu preț redus, oprindu-se pe canalul Corintului și la Patras, unde li se pregătește o primire splendidă de către autoritățile locale, cari au iuvitat pe toți locuitorii orașului să vină la gară. La întoarcerea de la Olympia se va traversa golful Delphi; apoi Mycene și Epidaurul prin Nauplia. Întorși la Atena, excursioniștii vor completa visita muzeelor, și vor vedea și stabilimentele industriale ale Pireului. În fine va avea loc o expedițiune la minele din Laurion. Hotelurile din Atena au redus prețurile, ca și căile ferate, pentru excursioniștii români.

Noū medic român în Brașov. Dl dr. *August de Lemenyi*, noū medic român, cu diplomă de la universitatea din Praga, s'a așezat în Brașov, orașul său natal.

Banca Austro-Ungară. Consiliul băncei austro-ungare în ședința de vinerea trecută a hotărât unanim, ca direcția băncei să pună în circulație, după buna sa chibzuială, piese de 20 coroane în aur. În aceeași zi s'au și început la banca centrală din Viena și Budapesta, cum și la toate filialele, a se face o parte din plăți în aur. La schimb de cupoane, acordare de împrumuturi, ori plata salariilor, o anumită parte din suma convenită se dă în piese de aur de câte 20 coroane; banenote înse nu se în schimbă. Cei cari ar voi deci, ca în schimb pentru banenote de zece, o sută, o mie florin, ori de 20

coroane, să aibă bani în aur, zadarnic s'ar adresă băncei, căci la această până acum nu e obligată. La aceasta va fi obligată banca numai atunci când va începe definitiv plățile în aur. Cele ce le efectuează acum sânt numai facultative, și dacă voeșce poate să le înceteze.

DIN LUME.

Atentat în contra președintelui Statelor-unite. La 6 septembrie n. după miazăzi la 4 președintele statelor-unite americane, Mac-Kinley, se află în templul musical al palatului expoziției din Buffalo, pe când un om bine îmbrăcat, purtând pălărie naltă, i-a întins mâna și cu cealaltă trase două lovituri de revolver asupra lui. Un glonț, îndreptat spre inimă, s'a împedecat în osul sternal și a fost scos. Celalalt a pătruns între părății stomacului și nu s'a găsit. Atentatorul se numește Leo Czolgosz, e anarchist, de origine polonă. Rana președintelui nu e mortală.

Românii din Egipt. Cine ar fi crezut ca până și 'n Egipt să se afle Români. Acum cetim în „Cronica“ bucureșceană că la Cairo este o însemnată colonie care e bine organizată, sub protecția consulului italian. Românii aceștia au format anul trecut o societate română cu devisa „Caritatea și iubirea de patrie“. Anul acesta societatea a serbat ziua de 10 mai, espedând depeșă de felicitare regelui Carol. Serbarea a început cu un Tedeum, oficiat de mitropolitul greco-ortodox. Seara banchet, la care au luat parte și reprezentanții marilor puteri“.

Consumația cafelei. Germania este țara în care se consumă mai multă cafea din toată Europa. În 1899 s'a importat acolo până la 344 de milioane livre de cafea. Vine apoi Franța, cu 179 milioane; Austro-Ungaria, cu 92 milioane; Italia, cu 31 milioane; Marea Britanie, cu 29 milioane, și în fine Rusia, cu 18 milioane. România figurează printre cele mai cu puțină cantitate de cafea. Un neamț consumă 6 livre cafea pe an; un francez 4 livre 62; un austriac, 2 livre 04; un italian, 0'98; un englez, 0'72; și un rus, 0'14. Dar țara unde se bea mai multă cafea este Statele-Unite din America. Ele singure aceste State au consumat 802 milioane livre în 1899, mai mult decât toate țările din lume în-

De oarăce coala primă a numerului trecut (34) s'a tipărit greșit, am retipărit-o corectată și o accludem spre a o schimbă cu cea greșită.

Călimdarul săptămânei.

Dum. XV. după Rosalii, ev. dela Matei c. 25, v. 91, gl. 6, a inv. 4

Ziua săpt.	Călimdarul vechi	Călimd. nou
Duminecă	2 M. Mamant	15 Nicodim
Luni	3 M. Antim.	16 Ludmilla
Mărți	4 M. Babila	17 Hildegard
Mercuri	5 Pror. Zacharie	18 Copertin
Joi	6 Arch. Michail	19 Ianu ariu
Vineri	7 M. Sozont	20 Eustachiu
Sâmb	7 (+) Nașt. Preac.	21 Matei

Proprietar, redactor răspundător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ȚĂLDĂȘ NR. 296 b.)

TIPOGRAFIA IOSIF LĂNG IN ORADEA-MARE.